

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de Vitalie Onișciuc, reprezentat de avocatul Alexei Brînză,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Tatiana Onișciuc împotriva lui Vitalie Onișciuc cu privire la obligarea înregistrării dreptului de proprietate și partajarea proprietății comune în devălmășie, și

la acțiunea reconvențională depusă de Vitalie Onișciuc împotriva Tatiane Onișciuc și Întreprinderii Individuale „Onișciuc Tatiana” cu privire la partajarea averii comune în devălmășie,

împotriva deciziei din 30 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău,

(Dosarul nr. 2ra-75/2023

Nr. PIGD 2-17089933-01-2ra-19012023)

Examinarea superficială a cauzei. Instanța de apel a interpretat în mod eronat normele de drept material privind modalitățile de partaj al proprietății comune pe cote-părți.

Au examinat anterior cauza judecătorească:

Prima instanță: Judecătoria Criuleni, sediul central (Angela Bologan)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (Ala Malîi, Iurie Cotruță, Vitalie Cotorobai)

07 noiembrie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților admisibilitatea recursului declarat de Vitalie Onișciuc, reprezentat de avocatul Alexei Brînză,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte,*

Ion Munteanu

Gheorghe Stratulat, *judecători,*

constată următoarele:

ÎN FAPT

Acțiunea inițială.

1. La 15 mai 2017, Onișciuc Tatiana s-a adresat cu cerere de chemare în judecată /concretizată pe parcurs/ împotriva lui Onișciuc Vitalie prin care a solicitat obligarea pârâtului să înregistreze bunurile imobile: casa de locuit, garajul și anexele gospodărești amplasate pe terenul cu numărul cadastral XXXXXX din orașul XXXXX, str. XXXX nr.X în Registrul bunurilor imobile, ca bunuri cu drept de proprietate comună în devălmășie; recunoașterea casei de locuit cu numărul cadastral XXXXX.01 și garajului cu numărul cadastral XXXXXXX.02 amplasate pe terenul cu numărul cadastral XXXXXX din orașul XXXXXX, str. XXXXXX nr.X proprietate comună în devălmășie și dispunerea partajării acestora după cum urmează:- prin atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte din casa de locuit și 1/3 cotă-parte pârâtului;- prin atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte din valoarea garajului și anexelor gospodărești și 1/3 cotă-parte pârâtului; - încasarea din contul pârâtului a tuturor cheltuielilor judiciare.

2. În motivarea cererii de chemare în judecată reclamanta a indicat că a înregistrat căsătoria cu pârâtul Vitalie Onișciuc la XX februarie XX la Oficiul Stare Civilă Criuleni, înscrierea nr. XX, însă, din cauza relațiilor ostile apărute între soți, căsătoria lor a fost desfăcută la XX iunie XXXX.

3. A menționat reclamanta că pe parcursul vieții în comun au acumulat mai multe bunuri, și anume au edificat casă de locuit, anexe gospodărești și garaj, pe terenul cu numărul cadastral XXXXXXXX, situat în orașul XXXXX, strada XXXXX nr.X.

4. A susținut reclamanta că terenul pentru construcții situat în orașul XXXXXX, strada XXXXX nr.X a fost atribuit pârâtului în temeiul Deciziei Primăriei orașului XXXX din XXXXX XXX, iar conform autorizației de construcție nr. XX/1 din XX decembrie XXX eliberată de Comitetul executiv raional XXXXX, pârâtului i-au fost autorizate lucrările de construcție a casei de locuit în baza Actului de stabilire în natură a hotarelor terenului și proiectului case individuale de locuit.

5. A mai susținut reclamanta că casa de locuit a fost construită în perioada anilor 1994-2002, iar în anul 2002 împreună cu pârâtul au trecut cu traiul în casă, unde locuiesc până în prezent, inclusiv și copiii, însă în această perioadă pârâtul nu a depus actele necesare la organul cadastral pentru înregistrarea acesteia și a garajului edificat. Având în vedere faptul că, proprietar al terenului

pentru construcții cu numărul cadastral XXXX.0XX, situat în orașul XXXXX, strada XXXXnr.X, pe care au fost construite casa de locuit și garajul în timpul căsătoriei, este considerat pârâtul Onișciuc Vitalie, invocă că ultimul are obligația și posibilitatea legală de a înregistra bunurile imobile respective în Registrul bunurilor imobile. În pofida acestui fapt, susține că până la depunerea acțiunii bunurile imobile sus/menționate nu au fost înregistrate în Registrul bunurilor imobile, iar pârâtul a refuzat să întreprindă careva măsuri în acest sens, însă, acestea sunt introduse în sistemul Cadastrului fiscal și se impozitează începând cu anul 2006, fapt confirmat prin certificatul eliberat de Primăria orașului XXXXX la 31 martie 2017.

6. Astfel, a considerat reclamanta că prin neînregistrarea bunurilor imobile în Registrul bunurilor imobile pârâtul îi creează impedimente la exercitarea dreptului de proprietate și face imposibilă partajarea proprietății comune în devălmășie, or potrivit art. 315 alin. (3) din Codul civil, dreptul de proprietate poate fi limitat prin lege sau de drepturile unui terț, fapt pentru care solicită obligarea pârâtului la înregistrarea bunurilor imobile la organul cadastral.

7. A mai reiterat reclamanta că dat fiind că casa de locuit individuală, cât și garajul, amplasate pe terenul cu numărul cadastral XXXX.0XX din orașul XXXX, strada XXXX nr.X, au fost construite pe parcursul căsătoriei, prin aportul comun al ambilor soți, acestea urmează a fi supuse regimului proprietății în devălmășie, în temeiul art. 19 alin. (1) din Codul familiei.

8. Prin urmare, ținând cont de faptul că ea cu pârâtul locuiesc împreună în casa de locuit menționată, ocupând fiecare a câte un etaj, solicită atribuirea în proprietate a ½ cotă-parte în natură din casa de locuit și ½ cotă-parte din valoarea garajului.

9. La 21 aprilie 2018, avocatul Rusu Serghei acționând în interesele reclamantei Onișciuc Tatiana, a depus cerere de concretizare și majorare a pretențiilor din acțiunea depusă împotriva lui Onișciuc Vitalie privind obligarea înregistrării dreptului de proprietate și partajarea proprietății comune în devălmășie.

10. În motivarea cererii de concretizare reprezentantul reclamantei a indicat că în legătură cu faptul că la data înaintării acțiunii nu era cert faptul înregistrării sau neînregistrării de către pârâtul Onișciuc Vitalie a bunurilor imobile proprietate comună în devălmășie, și anume a casei de locuit, garajului și construcțiilor accesorii la organul cadastral, iar actele justificative pe care reclamanta le deținea la acel moment nu confirmau acest fapt, în cererea de chemare în judecată cu titlu de solicitare a fost indicată obligarea pârâtului la înregistrarea acestor bunuri în Registrul bunurilor imobile, pentru a fi posibilă partajarea lor.

11. A relatat că potrivit răspunsului eliberat de Oficiul Cadastral Teritorial Criuleni din 15 ianuarie 2018, se constată că casa de locuit și garajul sunt înregistrate la organul cadastral cu numerele cadastrale XXXXXX.0X și XXXXXXXX.0X, fapt care face inutilă solicitarea de a obliga pârâtul la înregistrarea bunurilor imobile casa de locuit și garajul situate în orașul XXXX,

str. XXXXXX nr.X în Registrul bunurilor imobile, cu excepția construcțiilor accesorii.

12. În continuare reprezentantul reclamantei, o invocat faptul că la întreținerea reclamantei Onișciuc Tatiana se află un copil minor, respectiv a considerat necesar a majora cuantumul pretențiilor din acțiune prin atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte în natură din casa de locuit situată în or. XXXX, str. XXXXX nr. X și 1/3 cotă-parte pârâtului, precum și 2/3 cotă-parte din valoarea garajului și construcțiilor accesorii și 1/3 pârâtului.

13. Drept urmare, reprezentantul reclamantei prin cererea de concretizare a solicitat obligarea pârâtului Onișciuc Vitalie să înregistreze anexele gospodărești amplasate pe terenul cu numărul cadastral XXXX din orașul XXXXX, str. XXXX nr.X în Registrul bunurilor imobile, ca bunuri a dreptului de proprietate comună în devălmășie; recunoașterea casei de locuit cu numărul cadastral 3101222076.01 și garajului cu numărul cadastral XXXXXX.0X amplasate pe terenul cu numărul cadastral XXXXXX din or. XXXXXX, str. XXXXX nr.X, proprietate comună în devălmășie și dispunerea partajării acestora prin atribuirea cu drept de proprietate reclamantei a 2/3 cotă-parte din casa de locuit și 1/3 cotă-parte pârâtului și prin atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte din valoarea garajului și anexelor gospodărești și 1/3 cotă-parte pârâtului; precum și compensarea din contul pârâtului a tuturor cheltuielilor judiciare.

14. Ulterior, la 13 martie 2019, reclamanta Onișciuc Tatiana, prin intermediul reprezentantului său, avocat Rusu Serghei, a depus din nou o cerere de concretizare a pretențiilor din acțiunea, prin care se solicită obligarea pârâtului Onișciuc Vitalie să înregistreze bunurile imobile: casa de locuit, garajul și anexele gospodărești amplasate pe terenul cu numărul cadastral XXXXXXX din or. XXXX, str. XXXXX nr. X în Registrul bunurilor imobile, ca bunuri cu drept de proprietate comună în devălmășie, recunoașterea casei de locuit cu numărul cadastral XXXXXX.0X și garajului cu numărul cadastral XXXXXX.0X amplasate pe terenul cu numărul cadastral XXXXXXX din or. XXXXX, str. XXXX nr.X, proprietate comună în devălmășie și dispunerea partajării acestora după cum urmează: prin atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte din casa de locuit și 1/3 cotă-parte pârâtului; prin atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte din valoarea garajului și anexelor gospodărești și 1/3 cotă-parte pârâtului; precum și încasarea din contul pârâtului a tuturor cheltuielilor judiciare.

Acțiunea reconvențională.

15. La 06 februarie 2018, Onișciuc Vitalie, a formulat acțiune reconvențională (concretizată pe parcurs) împotriva Onișciuc Tatiane, prin care a solicitat recunoașterea terenului agricol cu numărul cadastral XXXXXXX cu suprafața de 2,0592 ha, situat în extravilanul orașului Criuleni ca fiind proprietate comună în devălmășie a lui Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana și dispunerea partajării lui prin atribuirea pârâtului și reclamantei în natură în proprietate a câte 1/2 cotă-parte din acest teren, conform uneia din variantele de partajare obținute în urma unei expertize tehnico-științifice; recunoașterea tractorului de marca XXX XX.1, anul producerii XXX, motor nr. XXXX, sașiu

nr. XXXXX, număr de înmatriculare XX XXX și tractorului de marca XXX XX.1, anul producerii XXX, motor nr. XXXX, șasiu nr. XXXXX, număr de înmatriculare XX XX, ca fiind proprietate comună în devălmășie a lui Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana și dispunerea partajării lor prin atribuirea lui Onișciuc Vitalie în proprietate în mărime de 1,0 cotă-parte tractorul de marca XX XX.1, anul fabricării XXX, motor nr. XXX, șasiu nr. XXX, număr de înmatriculare XX XX, și atribuirea lui Onișciuc Tatiana în proprietate în mărime de 1,0 cotă-parte tractorul de marca XXX XX.1, anul fabricării XXX, motor nr. XXXXX, șasiu nr. XXXXX, număr de înmatriculare XX XX.

16. În motivarea acțiunii reconvenționale reclamantul/pârât a indicat că la XX februarie XX a încheiat căsătoria cu Onișciuc Tatiana, care a fost desfăcută prin hotărâre judecătorească și eliberat actul de divorț nr. XX din X iunie XX. În timpul căsătoriei în baza contractului de vânzare-cumpărare nr. XXX din XX aprilie XXX Onișciuc Tatiana a dobândit cu drept de proprietate contra mijloacelor bănești comune în mărime de 28 000,00 de lei, terenul agricol cu numărul cadastral XXXXX cu suprafața totală de 2,0592 ha, situat în extravilanul orașului XXXX.

17. A mai relevat partea că tot în timpul căsătoriei Onișciuc Tatiana în baza mijloacelor financiare și bunurilor comune a constituit și înregistrat Î.I. „Onișciuc Tatiana”, iar, ulterior, prin contractul de vânzare-cumpărare nr. XXX din 10 octombrie 2007, Î.I. „Onișciuc Tatiana” a dobândit în proprietate contra mijloacelor bănești comune de 155 671,98 de lei două tractoare identice de marca „XXX XX.1”, anul fabricării XXX.

18. A considerat că atât terenul agricol, cât și cele două tractoare dobândite de Onișciuc Tatiana, inclusiv în calitate de întreprinzător individual, constituie proprietate comună în devălmășie a foștilor soți, or așa cum între părți nu a fost încheiat vreun contract matrimonial, în speță acționează fără careva excepții regimul legal al bunurilor soților.

19. Astfel, potrivit pretențiilor formulate în acțiunea reconvențională Onișciuc Vitalie a solicitat să se declare terenul agricol cu numărul cadastral XXXX.XX cu suprafața de 2,0592 ha situat în extravilanul orașului Criuleni ca fiind proprietate comună în devălmășie a lui Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana și să se dispună partajarea acestui bun imobil prin determinarea cotelor-părți; să se determine dreptul de proprietate a lui Onișciuc Vitalie la ½ cotă-parte din terenul agricol cu numărul cadastral XXXX.XXX cu suprafața de 2,0592 ha situat în extravilanul orașului Criuleni și a lui Onișciuc Tatiana ½ cotă-parte din terenul menționat; să se declare bunurile ce aparțin Î.I. „Onișciuc Tatiana”, c/f XXXXXXXX, inclusiv tractorul de marca XXX XX.1, anul producerii XXX, motor nr. XXXX, șasiu nr. XXXXX, număr de înmatriculare XX XXX și tractorul de marca XXX XX.1, anul producerii XXX, motor nr. XXXX, șasiu nr. XXXXX, număr de înmatriculare XX XXX, ca fiind proprietate comună în devălmășie a lui Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana; să se dispună împărțirea bunurilor ce aparțin cu drept de proprietate Î.I. „Onișciuc Tatiana” între Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana, proporțional părților egale deținute; să se atribuie în natură și să se transmită din proprietate Î.I. „Onișciuc

Tatiana” în proprietate personală a lui Onișciuc Vitalie tractorul de marca XXX XX.1, anul producerii XXX, motor nr. XXXXX, șasiu nr. XXXX, număr de înmatriculare XX XXX; precum și disponerea înscrierii în Registrele de Stat corespunzătoare a modificărilor survenite în regimul proprietății.

20. Ulterior, la 21 aprilie 2018 Onișciuc Vitalie a depus cerere de modificare a pretențiilor din acțiunea reconvențională privind partajul averii comune în devălmășie, prin care a solicitat recunoașterea terenului agricol cu numărul cadastral XXXXXX cu suprafața de 2,0592 ha situat în extravilanul orașului Criuleni ca fiind proprietate comună în devălmășie a lui Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana și disponerea partajării lui prin atribuirea pârâtului și reclamantei în natură în proprietate a câte ½ cotă-parte din acest teren, conform uneia din variantele de partajare obținute în urma unei expertize tehnico-științifice; recunoașterea tractorului de marca XXX XX.1, anul producerii XXX, motor nr. XXXX, șasiu nr. XXXXX, număr de înmatriculare CD XX și tractorului de marca XX XX.1, anul producerii XXX, motor nr. XXX, șasiu nr. XXXX, număr de înmatriculare XX XX, ca fiind proprietate comună în devălmășie a lui Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana și disponerea partajării lor prin:

- atribuirea lui Onișciuc Vitalie în proprietate în mărime de 1,0 cotă-parte tractorul de marca XXX XX.1, anul fabricării XXX, motor nr. XXXX, șasiu nr. XXXX, număr de înmatriculare XX XX;

- atribuirea lui Onișciuc Tatiana în proprietate în mărime de 1,0 cotă-parte tractorul de marca XXX XX.1, anul fabricării XXX, motor nr. XXXX, șasiu nr. XXXX, număr de înmatriculare CD XXX.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

21. Prin hotărârea din 21 septembrie 2020 a Judecătorei Criuleni, sediul Central, s-a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Tatiana Onișciuc. S-a admis cererea reconvențională depusă de Vitalie Onișciuc, fiind partajată proprietatea comună în devălmășie a lui Vitalie Onișciuc și Tatiane Onișciuc constituită din terenul agricol nr. cadastral XXXXXX, cu suprafața de 2,0592 ha, situat în extravilanul or. XXXXX și bunurile mobile: Tractor de marca XX XX.1, anul producerii XXX, nr. de înmatriculare XXX XX și tractor de marca XXX 82.1, anul producerii XX, nr. de înmatriculare XX XX, după cum urmează: S-a recunoscut după Vitalie Onișciuc dreptul de proprietate asupra ½ cotă - parte din terenul agricol cu nr. cadastral XXXXX, suprafața de 2,0592 ha, situat în extravilanul or. XXXXX, atribuindu-i în natură a câte 10296 m.p., în sectorul de teren marcat de punctele: 5-6; 6-7; 7-8; 8-9; 9-10; 10-11; 11-12; 12-13; 13-1; 1-14; 14-15; 15-5; S-a recunoscut după Tatiana Onișciuc dreptul de proprietate asupra ½ cotă - parte din terenul agricol cu nr. cadastral 3101104452, suprafața de 2,0592 ha, situat în extravilanul or. Criuleni, atribuindu-i în natură a câte 10296 m.p. în sectorul de teren marcat de punctele: 4-2; 2-3; 3-4; 4-5; 5-15; 15-14; S-a recunoscut după Vitalie Onișciuc dreptul de proprietate asupra a 100 % cotă-reală din Tractorul de marca XXX XX.1, anul producerii XXX, nr. de înmatriculare XX XX; S-a recunoscut după Tatiana Onișciuc dreptul de proprietate asupra a 100

% cotă-reală din Tractorul de marca XXX 82.1, anul producerii XXX, nr. de înmatriculare XX XXX; S-a încasat de la Tatiana Onișciuc în beneficiul statului suma de 1 674,44 de lei cu titlu de diferență a plății taxei de stat la depunerea cererii. Totodată măsura de asigurare, sechestru instituit asupra bunurilor mobile partajate - tractoarele de marca XX 82.1, anul producerii XX și asupra terenului agricol cu nr. cadastral XXXXXX, aplicat prin încheierea din 02 aprilie 2019 a Judecătorei Criuleni, s-a dispus a fi menținută până la intrarea în vigoare a hotărârii (f.d. 77, 82/95, vol.II).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

22. La 12 octombrie 2020, prin intermediul poștei terestre (f.d.81, vol.II) Tatiana Onișciuc, reprezentată de avocatul Serghei Rusu, a declarat apel nemotivat împotriva hotărârii din 21 septembrie 2020 a Judecătorei Criuleni, sediul Central (f.d. 79/80, vol.II), iar la 11 februarie 2021, prin intermediul Direcției de evidență și documentare procesuală a Curții de Apel Chișinău, a depus motivarea apelului prin care a solicitat solicitând casarea integrală a hotărârii și încheierii de respingerea cererii de ridicare a excepției de tardivitate ale instanței de fond, cu emiterea unei noi soluții prin care pretențiile din cererea de chemare în judecată formulată de Tatiana Onișciuc să fie admise integral, iar acțiunea reconvențională respinsă ca tardivă (f.d.107/113, vol.II).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

23. Prin decizia din 30 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, s-a casat parțial hotărârea din 21 septembrie 2020 a Judecătorei Criuleni, sediul Central, în partea respingerii cererii de chemare în judecată depuse de Tatiana Onișciuc împotriva lui Vitalie Onișciuc cu privire la obligarea înregistrării dreptului de proprietate și partajarea proprietății comune în devălmășie și, în această parte, s-a pronunțat o nouă hotărâre potrivit căreia: s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Tatiana Onișciuc împotriva lui Vitalie Onișciuc. S-a recunoscut dreptul de proprietate comună în devălmășie a foștilor soți Vitalie Onișciuc și Tatiana Onișciuc asupra terenului cu nr. cadastral XXXXXXXX și asupra materialelor de construcție utilizate la edificarea casei de locuit și a garajului amplasate pe acest teren, toate situate la adresa str. XXXXXX nr.X, or. XXXXX, a câte ½ cotă parte fiecare. S-a dispus încetarea proprietății comune în devălmășie a foștilor soți Vitalie Onișciuc și Tatiana Onișciuc asupra terenului cu nr. cadastral XXXXXXXX și asupra materialelor de construcție utilizate la edificarea casei de locuit și a garajului amplasate pe acest teren, toate situate la adresa str. Cantemir nr.5, or. Criuleni prin partajarea acestora, expunând-le la vânzare la licitația publică și distribuirea mijloacelor financiare obținute în părți egale, a câte ½ fiecărui coproprietar din suma obținută urmare a vânzării bunurilor imobile numite. S-a încasat de la Vitalie Onișciuc în beneficiul Tatiane Onișciuc cheltuielile de judecată, compuse din taxa de stat aferentă cererii de apel în sumă de 3 091,35 de lei. În rest, pretențiile și cerințele din acțiunea depusă de Tatiana Onișciuc împotriva lui Vitalie Onișciuc, s-au respins ca fiind nefondate. În rest, hotărârea din 21 septembrie 2020 a Judecătorei Criuleni, sediul Central, pronunțată în actuala cauză s-a menținut (f.d.199, 200/207, vol.II).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

24. La 13 ianuarie 2023, Vitalie Onișciuc, reprezentat de avocatul Alexei Brînză, a declarat recurs împotriva deciziei din 30 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe, încasarea de la Tatiana Onișciuc în beneficiul lui Vitalie Onișciuc taxa de stat achitată de ultimul pentru examinarea recursului.

25. În susținerea recursului s-au indicat motivele de drept și de fapt invocate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță și instanța de apel, suplimentar invocându-se că decizia Curții de Apel Chișinău este neîntemeiată și ilegală, prin faptul că au fost interpretate eronat normele legale, nu s-a aplicat legea ce urma a fi aplicată, nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, a apreciat arbitrar probele prezentate de către participanții la proces, astfel concluziile instanței fiind în contradicție cu circumstanțele pricinii, iar, aceste încălcări ale instanței de apel au dus la soluționarea greșită a litigiului, ceea ce, în temeiul art.432 alin.(2), lit.a), b) și alin.(4) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023), servește drept temei de declarare a recursului.

26. La 19 ianuarie 2023, Curtea Supremă de Justiție, prin intermediul oficiului poștal, a expediat în adresa intimatei Tatiana Onișciuc, copia recursului declarat de Vitalie Onișciuc, reprezentat de avocatul Alexei Brînză împotriva deciziei din 29 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f.d.18, vol.III).

27. La 07 februarie 2023, avocatul Serghei Rusu, acționând în interesele intimatei Tatiana Onișciuc, a depus referința la recursul declarat de Vitalie Onișciuc, reprezentat de avocatul Alexei Brînză împotriva deciziei din 29 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat respingerea acestuia ca neîntemeiat (f.d.21/27, vol.III).

TERMENUL DE DECLARARE A RECURSULUI

28. Art. 434 alin.(1)–(2) din Codul de procedură civilă, prevede următoarele:

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

29. Așadar, cu referire la termenul de depunere a recursului, instanța de recurs menționează că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei în ședință publică la 30 iunie 2022 (f.d. 199, vol.II).

30. Potrivit scrisorii de expediere a actului de a actului judecătoresc nr.8858 (f.d.208, vol.II), rezultă că la 15 noiembrie 2022, Curtea de Apel Chișinău a expediat în adresa reprezentanților părților, prin intermediul poștei terestre

copia deciziei integrale din 30 iunie 2022, însă, date privind recepționarea acesteia lipsesc la dosar.

31. Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că recursul declarat la 13 ianuarie 2023, de către Vitalie Onișciuc, reprezentat de avocatul Alexei Brînză se consideră depus în termenul stabilit de lege.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

32. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023.

33. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (1) și (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. IV, art. V, pct.1–9, pct.11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 01 septembrie 2023.

Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate, rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

34. Respectiv, recursul declarat de Vitalie Onișciuc, reprezentat de avocatul Alexei Brînză, a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii nr. 246 din 31 iulie 2023 și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii acestuia.

35. Totodată, având în vedere că legea procedural civilă, care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare, nu are putere retroactivă recursul se va examina conform procedurii de judecare a recursului în vigoare la data depunerii acestuia, deoarece după sensul său norma referitoare la temeiuri cuprinde și procedura, or, temeiurile nu pot fi separate de procedura de examinare și soluționare, ele fiind un tot întreg organic. Astfel, la momentul examinării prezentului recurs, prevederile legale relevante aveau următorul conținut:

36. Art.13 alin. (5¹) al Legii nr.64 din 30 martie 2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție (introdus prin LP224 din 31 iulie 24, MO3161-363/16.08.24 art.569; în vigoare 16 august 24), stabilește că:

„Până la începerea activității Curții Supreme de Justiție în noua componență, președintele Curții formează completele de judecată. Curtea Supremă de Justiție va examina în complete de 3 judecători cererile de recurs, cererile de recurs în anulare și cererile de revizuire, care au fost inițial repartizate spre examinare completelor din 5 judecători. Acestea vor fi examinate de completul de judecători din care face parte judecătorul raportor.”

37. Art. 431 din Codul de procedură civilă, reglementează că:

„(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.

(2) Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

(3) Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție.

(4) Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.”

38. Art. 440 din Codul de procedură civilă (în redacția Legii la momentul examinării prezentului recurs), stipulează că:

„(3) Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

39. Art. 442 din Codul de procedură civilă (în redacția Legii la momentul examinării prezentului recurs), reglementează că:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art.432.

(3) Instanța de recurs este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor esențiale invocate în recurs.”

40. Art. 444 din Codul de procedură civilă (în redacția Legii la momentul examinării prezentului recurs), prevede că:

„Recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art.432 alin.(1) lit.b) și e). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.”

41. Art. 445 alin.(1), lit.c) din Codul de procedură civilă, stabilește că:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept: c) să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.”

42. Art. 432 alin. (2) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului reglementează că:

„Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța de judecată: a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată; b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată; b1) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională; c) a interpretat în mod eronat legea; d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.”

43. Art. 432 alin. (3) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului reglementează că:

„Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care: a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei; b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată; c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului; d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces; e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată; f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.”

44. Art.432 alin.(4) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, reglementează că:

„Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.”

45. Art.432 alin.(5) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, prevede că:

„(5) Temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.”

46. Art.238 alin.(2) din Codul de procedură civilă, stabilește că:

(2) Completul de judecată deliberează, sub conducerea președintelui ședinței, toate problemele prevăzute de lege care urmează să fie soluționate, apreciază probele, determină circumstanțele și caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admiterea acțiunii. Fiecare problemă urmează să fie pusă astfel încât să se poată da un răspuns afirmativ sau negativ.

47. Art.240 alin.(1), (3) din Codul de procedură civilă, prevede că:

„(1) La deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

(3) Instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant.”

48. Art.241 alin.(5) din Codul de procedură civilă, stabilește că:

„(5) În motivare se indică: circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.”

49. Art.373 din Codul de procedură civilă, reglementează că:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

(3) În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanța de apel se pronunță în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanță.

(5) Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.”

50. Art.390 din Codul de procedură civilă, prevede că:

„(1) Decizia instanței de apel trebuie să conțină:

e) motivele concluziilor instanței de apel și referirea la legea guvernantă;

f) concluziile instanței de apel în urma examinării apelului.

(2) În cazul respingerii apelului, instanța de apel este obligată să indice în decizie motivele respingerii.”

51. Art. 500 alin. (1) din Codul civil, stabilește că:

„Proprietarul are drept de posesiune, de folosință și de dispoziție asupra bunului.”

52. Art. 501 alin.(1) din Codul civil, prevede că:

„Proprietatea este, în condițiile legii, inviolabilă.”

53. Art. 345 alin. (1) din Codul civil (în redacția Legii de până la 01 martie 2023), prevede că:

„Proprietatea comună poate fi caracterizată prin delimitarea cotei fiecărui proprietar (proprietate pe cote-părți) sau prin nedelimitarea cotelor-părți (proprietate în devălmășie).”

54. Art. 357 alin. (1) și (3) din Codul civil (în redacția Legii de până la 01 martie 2023), reglementează că:

„Încetarea proprietății comune pe cote-părți prin împărțire poate fi cerută oricând dacă legea, contractul sau hotărârea judecătorească nu prevede altfel. Împărțirea poate fi făcută prin înțelegere a părților sau prin hotărâre judecătorească.”

55. Art. 361 alin.(1)-(2) din Codul civil (în redacția Legii de până la 01 martie 2023), reglementează că:

„(1) Împărțirea bunului proprietate comună pe cote-părți se face în natură, proporțional cotei-părți a fiecărui coproprietar.

(2) Dacă bunul proprietate comună pe cote-părți este indivizibil ori nu este partajabil în natură, împărțirea se face prin:

a) atribuirea întregului bun, în schimbul unei sume, în favoarea unui ori a mai multor coproprietari, la cererea lor;

b) vânzarea bunului în modul stabilit de coproprietari ori, în caz de neînțelegere, la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei.”

56. Art. 19 alin. (1) din Codul familiei, prevede că:

„Bunurile dobândite de către soți în timpul căsătoriei sînt supuse regimului proprietății în devălmășie.

57. Art. 20 alin.(1) – (5) din Codul familiei, stabilește că:

(1) Bunurile dobândite de către soți în timpul căsătoriei aparțin ambilor cu drept de proprietate în devălmășie, conform legislației.

(2) Sînt proprietate în devălmășie bunurile procurate din contul: a) veniturilor obținute de fiecare dintre soți din: - activitatea de muncă; - activitatea de întreprinzător; - activitatea intelectuală; b) premiilor, indemnizațiilor și altor plăți, cu excepția celor care au un caracter de compensare (ajutor material, despăgubire pentru vătămarea sănătății etc.); c) altor mijloace comune.

(3) Sînt proprietate în devălmășie a soților bunurile mobile și imobile, valorile mobiliare, depunerile și cotele de participație în capitalul social din instituțiile financiare sau societățile comerciale, care au fost construite, constituite, procurate sau făcute din contul mijloacelor comune, precum și alte bunuri dobândite în timpul căsătoriei, chiar dacă sînt procurate sau depuse pe numele unuia dintre soți

(4) Dreptul la proprietate în devălmășie se extinde și asupra soțului care nu a avut un venit propriu, fiind ocupat cu gospodăria casnică, cu educația copiilor sau din alte motive temeinice.

(5) Sînt proprietate în devălmășie a soților bunurile care au fost dobândite din ziua încheierii căsătoriei până în ziua încetării acesteia. Instanța judecătorească este în drept, în baza cererii soțului interesat care nu este vinovat de desfacerea căsătoriei, să declare bunurile dobândite de către el în perioada cît soții au dus gospodării separate proprietate a acestuia.”

58. Art. 23 din Codul familiei, prevede că:

„Bunurile ce aparțin fiecăruia dintre soți pot fi recunoscute de instanța judecătorească proprietate în devălmășie a acestora dacă se va stabili că, în timpul căsătoriei, din contul mijloacelor comune ale soților sau al mijloacelor unuia dintre soți ori în urma muncii numai a unuia dintre soți, valoarea acestor bunuri a sporit simțitor (reparație capitală, reconstrucție, reutilizare, reamenajare etc.).

59. Art. 25 alin. (1) și (3) din Codul familiei, reglementează că:

„Împărțirea proprietății în devălmășie a soților poate fi făcută atât în timpul căsătoriei, cât și după desfacerea ei, la cererea oricăruia dintre soți. În caz de neînțelegere, determinarea cotei-părți a fiecărui soț în proprietatea în devălmășie, precum și împărțirea acesteia în natură, se face pe cale judecătorească.”

60. Art. 26 alin. (1) din Codul familiei, prevede că:

„La împărțirea proprietății în devălmășie a soților și determinarea cotelor-părți din aceasta, părțile soților sînt considerate egale dacă contractul matrimonial nu prevede altfel.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

61. Inițial, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că reținând prevederile art. 444 din Codul de procedură civilă, enunțat la punctul 40, din prezenta decizie, a decis examinarea cererilor de recurs fără înștiințarea participanților la proces, cu plasarea datei ședinței pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, fiind inoportună invitarea părților, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs precum și în referință au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței examinarea acestuia.

62. Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea litigiului dedus judecătii, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție considerând recursul admisibil, urmează a-l admite cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată, din motivele ce succed.

63. Având în vedere că în sistemul legislației procesuale, instanța de judecată este obligată să soluționeze procesul limitându-se la obiectul acestuia în sensul formulat prin acțiune și, după caz, concretizat de către partea reclamantă, subsecvent, instanța de recurs se află în situația de a verifica dacă la caz a fost îndeplinită condiția unei examinări efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului, a examinat toate pretențiile și argumentele înaintate.

64. Curtea Europeană a reiterat că, efectul articolului 6 § 1 este, *inter alia*, de a impune unei instanțe obligația de a efectua o examinare adecvată a argumentelor și probelor aduse de către părți (a se vedea Perez v. Franța [GC], nr. 47287/99, § 80, ECHR 2004-I). O parte indispensabilă a acestei obligații a instanțelor judecătorești este datoria lor de a-și motiva hotărârile (a se vedea, printre altele, Hirvisaari v. Finlanda, nr. 49684/99, § 30, 27 septembrie 2001).

65. Inițial, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că pentru a verifica legalitatea deciziei contestate, fără a administra noi dovezi, va recurge la recapitularea esenței litigiului dedus judecătii.

66. Deci, materialele cauzei atestă că la 15 mai 2017, Onișciuc Tatiana s-a adresat cu cerere de chemare în judecată (cu concretizările ulterioare) împotriva lui Onișciuc Vitalie prin care a solicitat obligarea pârâtului să înregistreze bunurile imobile: casa de locuit, garajul și anexele gospodărești amplasate pe terenul cu numărul cadastral XXXX din or. XXXXX, str. XXXXXXX nr.X în Registrul bunurilor imobile, ca bunuri a dreptului de proprietate comună în devălmășie; recunoașterea casei de locuit cu numărul cadastral XXXXXXX.0X și garajului cu numărul cadastral XXXXXXX.0X amplasate pe terenul cu numărul cadastral XXXX din or. XXXXX, str. XXXX nr.X proprietate comună în devălmășie și dispunerea partajării acestora după cum urmează:- prin atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte din casa de locuit și 1/3 cotă-parte pârâtului;- prin atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte din valoarea garajului și anexelor gospodărești și 1/3 cotă-parte pârâtului; - încasarea din contul pârâtului a tuturor cheltuielilor judiciare.

67. La 21 aprilie 2018, avocatul Rusu Serghei acționând în interesele reclamantei Onișciuc Tatiana, a depus cerere de concretizare și majorare a pretențiilor din acțiunea depusă împotriva lui Onișciuc Vitalie privind obligarea înregistrării dreptului de proprietate și partajarea proprietății comune în devălmășie.

68. Ulterior, la 13 martie 2019, reclamanta Onișciuc Tatiana, prin intermediul reprezentantului său, avocat Rusu Serghei, a depus din nou o cerere de concretizare a pretențiilor din acțiunea, prin care se solicită obligarea pârâtului Onișciuc Vitalie să înregistreze bunurile imobile: casa de locuit, garajul și anexele gospodărești amplasate pe terenul cu numărul cadastral XXXXXXX din orașul XXXX, str. XXXX nr. X în Registrul bunurilor imobile, ca bunuri a dreptului de proprietate comună în devălmășie, recunoașterea casei de locuit cu numărul cadastral XXXXXXX.0X și garajului cu numărul cadastral XXXXXXX.0X amplasate pe terenul cu numărul cadastral XXXXXXX din orașul XXXX, str. XXXX nr.X, proprietate comună în devălmășie și dispunerea partajării acestora după cum urmează: prin atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte din casa de locuit și 1/3 cotă-parte pârâtului; prin atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte din valoarea garajului și anexelor gospodărești și 1/3 cotă-parte pârâtului; precum și încasarea din contul pârâtului a tuturor cheltuielilor judiciare.

69. La 06 februarie 2018, Onișciuc Vitalie, a formulat acțiune reconvențională (concretizată pe parcurs) împotriva Onișciuc Tatiane, prin care a solicitat recunoașterea terenului agricol cu numărul cadastral XXX.XXX cu suprafața de 2,0592 ha, situat în extravilanul orașului Criuleni ca fiind proprietate comună în devălmășie a lui Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana și dispunerea partajării lui prin atribuirea pârâtului și reclamantei în natură în proprietate a câte ½ cotă-parte din acest teren, conform uneia din variantele de partajare obținute în urma unei expertize tehnico-științifice; recunoașterea tractorului de marca XXX 82.1, anul producerii XXX, motor nr. XXXX, șasiu nr. XXXXX, număr de înmatriculare XX XXX și tractorului de marca XXX XX.1, anul producerii XXXX, motor nr. XXXX, șasiu nr. XXXXX, număr de

înmatriculare XX XXX, ca fiind proprietate comună în devălmășie a lui Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana și dispunerea partajării lor prin atribuirea lui Onișciuc Vitalie în proprietate în mărime de 1,0 cotă-parte tractorul de marca XXX XX.1, anul fabricării XXX, motor nr. XXXX, șasiu nr. XXXXX, număr de înmatriculare XX XX, și atribuirea lui Onișciuc Tatiana în proprietate în mărime de 1,0 cotă-parte tractorul de marca XXX XX.1, anul fabricării XXX, motor nr. XXXX, șasiu nr. XXXX, număr de înmatriculare XX XXX.

70. Ulterior, la 21 aprilie 2018 Onișciuc Vitalie a depus cerere de modificare a pretențiilor din acțiunea reconvențională privind partajul averii comune în devălmășie, prin care a solicitat recunoașterea terenului agricol cu numărul cadastral XXXX.XX cu suprafața de 2,0592 ha situat în extravilanul orașului Criuleni ca fiind proprietate comună în devălmășie a lui Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana și dispunerea partajării lui prin atribuirea pârâtului și reclamantei în natură în proprietate a câte ½ cotă-parte din acest teren, conform uneia din variantele de partajare obținute în urma unei expertize tehnico-științifice; recunoașterea tractorului de marca XX 82.1, anul producerii XXX, motor nr. XXXX, șasiu nr. XXXX, număr de înmatriculare XX XXX și tractorului de marca XXX 82.1, anul producerii XXX, motor nr. XXXX, șasiu nr. XXXXX, număr de înmatriculare CD XXX, ca fiind proprietate comună în devălmășie a lui Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana și dispunerea partajării lor prin:

- atribuirea lui Onișciuc Vitalie în proprietate în mărime de 1,0 cotă-parte tractorul de marca XXX 82.1, anul fabricării XXX, motor nr. XXXX, șasiu nr. XXXXX, număr de înmatriculare XX XXX;

- atribuirea lui Onișciuc Tatiana în proprietate în mărime de 1,0 cotă-parte tractorul de marca XXX XX.1, anul fabricării XXXX, motor nr. XXXXX, șasiu nr. XXXX, număr de înmatriculare XX XXX.

71. Prima instanță, Judecătoria Criuleni, sediul Central, judecând cauza în fond, prin hotărârea din 21 septembrie 2020 a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Tatiana Onișciuc. A admis cererea reconvențională depusă de Vitalie Onișciuc, fiind partajată proprietatea comună în devălmășie a lui Vitalie Onișciuc și Tatiane Onișciuc constituită din terenul agricol nr. cadastral XXXXX, cu suprafața de 2,0592 ha, situat în extravilanul or. Criuleni și bunurile mobile: Tractor de marca XX 82.1, anul producerii 2005, nr. de înmatriculare XX XX și tractor de marca XX 82.1, anul producerii 2005, nr. de înmatriculare XXX 283, după cum urmează: S-a recunoscut după Vitalie Onișciuc dreptul de proprietate asupra ½ cotă - parte din terenul agricol cu nr. cadastral XXXX, suprafața de 2,0592 ha, situat în extravilanul or. XXXXX, atribuindu-i în natură a câte 10296 m.p., în sectorul de teren marcat de punctele: 5-6; 6-7; 7-8; 8-9; 9-10; 10-11; 11-12; 12-13; 13-1; 1-14; 14-15; 15-5; S-a recunoscut după Tatiana Onișciuc dreptul de proprietate asupra ½ cotă - parte din terenul agricol cu nr. cadastral XXXXXX, suprafața de 2,0592 ha, situat în extravilanul or. Criuleni, atribuindu-i în natură a câte 10296 m.p. în sectorul de teren marcat de punctele: 4-2; 2-3; 3-4; 4-5; 5-15; 15-14; S-a recunoscut după Vitalie Onișciuc dreptul de proprietate asupra a 100 % cotă-reală din Tractorul

de marca XX 82.1, anul producerii XX, nr. de înmatriculare XX 282; S-a recunoscut după Tatiana Onișciuc dreptul de proprietate asupra a 100 % cotă-reală din Tractorul de marca XXX 82.1, anul producerii XX, nr. de înmatriculare XXX 283; S-a încasat de la Tatiana Onișciuc în beneficiul statului suma de 1 674,44 de lei cu titlu de diferență a plății taxei de stat la depunerea cererii. Totodată măsura de asigurare, sechestru instituit asupra bunurilor mobile partajate - tractoarele de marca XX 82.1, anul producerii XXX și asupra terenului agricol cu nr. cadastral XXXXX, aplicat prin încheierea Judecătoriei Criuleni din 2 aprilie 2019, s-a dispus a fi menținută până la intrarea în vigoare a hotărârii (f.d. 77, 82/95, vol.II).

72. Verificând legalitatea și temeinicia hotărârii prime instanțe, Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 30 iunie 2022 a casat parțial hotărârea din 21 septembrie 2020 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central, în partea respingerii cererii de chemare în judecată depuse de Tatiana Onișciuc împotriva lui Vitalie Onișciuc cu privire la obligarea înregistrării dreptului de proprietate și partajarea proprietății comune în devălmășie și, în această parte, a pronunțat o nouă hotărâre potrivit căreia: A admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Tatiana Onișciuc împotriva lui Vitalie Onișciuc. A recunoscut dreptul de proprietate comună în devălmășie a foștilor soți Vitalie Onișciuc și Tatiana Onișciuc asupra terenului cu nr. cadastral XXXXXXXX și asupra materialelor de construcție utilizate la edificarea casei de locuit și a garajului amplasate pe acest teren, toate situate la adresa str. XXXXXX nr.X, or. XXXX, a câte ½ cotă parte fiecare. A dispus încetarea proprietății comune în devălmășie a foștilor soți Vitalie Onișciuc și Tatiana Onișciuc asupra terenului cu nr. cadastral XXXXXXXX și asupra materialelor de construcție utilizate la edificarea casei de locuit și a garajului amplasate pe acest teren, toate situate la adresa str. XXXXXX X, or. XXXX prin partajarea acestora, expunând-le la vânzare la licitația publică și distribuirea mijloacelor financiare obținute în părți egale, a câte ½ fiecărui coproprietar din suma obținută urmare a vânzării bunurilor imobile numite. A încasat de la Vitalie Onișciuc în beneficiul Tatiane Onișciuc cheltuielile de judecată, compuse din taxa de stat aferentă cererii de apel în sumă de 3 091,35 de lei. În rest, pretențiile și cerințele din acțiunea depusă de Tatiana Onișciuc împotriva lui Vitalie Onișciuc, au fost respinse ca fiind nefondate. În rest, hotărârea din 21 septembrie 2020 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central, pronunțată în actuala cauză a fost menținută (f.d.199, 200/207, vol.II).

73. Pentru a decide astfel, instanța de apel analizând prevederile art. 19 alin. (1), art. 20 alin. (3) din Codul familiei, prevederile art. 345 alin. (1), art. 357 alin. (1) și (3), art. 361 alin. (1) și (2) lit. a) și b), art. 366 alin. (1), art. 371, art. 373, art. 1356, art. 1364, art. 1365 și art. 1370 din Codul civil, în coraport cu suportul probatoriu anexat la materialele cauzei, prin prisma argumentelor invocate în cererile de apel a conchis că concluziile instanței de fond, în partea respingerii acțiunii inițiale înaintate de Onișciuc Tatiana sunt neîntemeiate, rezultate din aprecierea greșită a circumstanțelor cauzei și încălcarea normelor de drept material, fapt care constituie temei de casare parțială a hotărârii, din următoarele considerente.

74. Din actele cauzei, instanța de apel a constatat cu certitudine că în baza hotărârii APL orașul Criuleni din 19 noiembrie 1991 și procesului-verbal al ședinței Comitetului executiv a Sovietului or. Criuleni, dispozițiile Primarului orașului Criuleni din octombrie, noiembrie, decembrie 1991, intimatului Onișciuc Vitalie i-a fost distribuit lotul teren cu suprafața de 0,06 ha, situat în orașul XXXX, strada XXXX nrX pentru construcția casei de locuit individuale.

75. Subsecvent, instanța de apel a reținut că terenul pentru construcții a fost atribuit lui Onișciuc Vitalie în baza deciziei administrației publice locale cu titlu gratuit. Ulterior, în baza dispoziției Primăriei orașului Criuleni nr. 46 din 23 octombrie 1992, lui Onișciuc Vitalie i-au fost alocate mijloace financiare cu împrumut în sumă de 150000,00 de ruble pentru construcția case de locuit.

76. La fel, instanța de apel din actele cauzei a mai constatat că pe terenul cu numărul cadastral XXXXXX, situat în orașul XXXXX, str. XXXXXX nr.X, au fost construite casa de locuit individuală cu nr/cadastral XXXXXXXX.0X și garajul cu nr/cadastral XXXXXXXX.0X, cât și prin actele de inițiere a lucrărilor de construcție, inclusiv schema de stabilire în natură a granițelor terenului, actul de stabilire a granițelor terenului și defalcarea construcțiilor din 16 decembrie 1991, autorizația nr. 17/1 pentru lucrări de construcții cu data finalizării lucrărilor 1994.

77. În virtutea acestui fapt, instanța de apel a reținut că bunurile agonisite în timpul căsătoriei, Onișciuc Tatiana a pretins la partajarea averii comune în devălmășie a soților în cote-părți, prin atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte din casa de locuit și 1/3 cotă-parte pârâtului; prin atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte din valoarea garajului și anexelor gospodărești și 1/3 cotă-parte pârâtului sunt supuse regimului juridic devălmaș.

78. În această ordine de idei, instanța de apel pornind de la prevederi legale enunțate și premisele abordate în speță, a conchis că instanța de fond, interpretând incorect legea, greșit a concluzionat că este neîntemeiată pretenția reclamantei privind recunoașterea terenului cu numărul cadastral XXXXXX, al casei de locuit cu numărul cadastral XXXXXXXX.0X și garajului cu numărul cadastral XXXXXXXX.0X amplasate pe acest teren, toate aflate în orașul XXXXXX, str. XXXXX nr.X proprietate comună în devălmășie și dispunerea partajării acestora. Or, atât casa de locuit, cât și garajul, accesorii la terenul cu nr/cadastral XXXXXX, situate în orașul XXXXX, str. XXXXX nr. X au fost construite pe parcursul căsătoriei cu reclamantul, prin aportul comun al ambilor soți.

79. La caz, instanța de apel a reținut că la materialele cauzei au fost anexate mai multe contracte de credit, prin care confirmă cu certitudine faptul, că apelanta Onișciuc Tatiana a contractat mai multe credite de la BC „Moldova-Agroindbank” SA, care au fost folosiți la edificarea imobilelor, partajul căruia se solicită. Or, potrivit Contractului de credit cu nr. SXXXXX din XX februarie XXXX Onișciuc Tatiana a obținut un credit în sumă de 20000,00 de lei, potrivit Contractului de credit cu nr. SXXXXX din XX februarie XXX ultima a contractat un credit în sumă de 30000,00 de lei, iar potrivit Contractului de credit cu nr. SXXX din XX iulie XXX a contractat de un credit în sumă de 30000 de lei.

80. Respectiv, la caz, instanța de apel a menționat că potrivit datelor din Registrul bunurilor imobile, dreptul de proprietate a lui Onișciuc Vitalie a asupra terenului cu nr/cadastral XXXXXX a fost înregistrat la 17 decembrie 2001 în temeiul titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren din 13 decembrie 2001.

81. Totodată, instanța de apel a reținut că Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana s-au aflat în căsătorie în perioada 06 februarie 1999-16 iunie 2014. Tot în această perioadă părțile au edificat construcțiile pe acest teren, au procurat terenurile agricole din extravilan și tractoarele, adică bunurile care, în primul caz s-a refuzat, iar în cel de al doilea caz au fost partajate de instanța de fond.

82. În aceste circumstanțe, instanța de apel a constatat incorectitudinea soluției date de prima instanță în partea în care a respins pretențiile înaintate de Onișciuc Tatiana. Or, după cum a fost relatat, terenul cu nr/cadastral XXXXX și construcțiile edificate pe acesta, casa de locuit cu nr/cadastral XXXXXXXX.0X și garajul cu nr/cadastral XXXXX.0X aflate pe acest teren constituie proprietate comună în devălmășie a foștilor soți. Prin urmare, dreptul de proprietate a fost înregistrat în Registrul bănuirilor imobile doar după Onișciuc Vitalie, instanța de apel a conchis despre temeinicia pretenției înaintată în acest sens, privind recunoașterea dreptului de proprietate în devălmășie a celor doi. Însă, a reținut lipsa de temei a modului în care Onișciuc Tatiana a cerut atribuirea cotelor și anume 2/3 în proprietatea sa și 1/3 în proprietatea lui Onișciuc Vitalie. Or, motivul invocat în acest sens și, anume, că prima ar fi contribuit mai mult financiar nu poate constitui temei de admitere a unei astfel de modalități de atribuire a cotelor, deoarece, după cum a fost indicat anterior, regula generală, până la proba contrarie, este că soții dețin cote egale în proprietatea devălmașă, iar Onișciuc Tatiana nu a demonstrat existența situațiilor și circumstanțelor prevăzute de lege ce ar permite atribuirea în proprietatea ultimei a unei cote mai mari din proprietatea comună în devălmășie.

83. Cu referire la modul de încetare a proprietății comune în devălmășie și partajarea proprietății în litigiu, adică a terenului cu nr/cadastral XXXXXXXXX și construcțiile edificate pe acesta, casa de locuit cu nr. cadastral XXXXXXXX.0X și garajul cu nr. cadastral XXXXXXXX.0X aflate pe acest teren, instanța de apel a reținut că în temeiul art. 357, art. 361 alin. (1) și (2) din Codul civil, în redacția până la 01 martie 2019, atât în cadrul examinării cauzei civile, cât și în instanța de apel la 27 mai 2021, ulterior în cadrul ședinței din 24 iunie 2021, avocatul Serghei Rusu, acționând în interesele apelantei Onișciuc Tatiana, a înaintat un demers, prin care a solicitat dispunerea efectuării expertizei judiciare.

84. Prin încheierea Colegiului civil al Curții de Apel Chișinău din 01 iulie 2021, s-a admis demersul apelantei Onișciuc Tatiana, reprezentată de avocatul Rusu Serghei privind efectuarea expertizei judiciare, fiind dispusă efectuarea expertizei judiciare Centrului de Expertize Independente „CEXIN”, fiind desemnat expert ad-hoc Mocanu Oleg. Prin același act judecătoresc a fost suspendat proces civil până la prezentarea în instanță a raportului de expertiză judiciară sau informației despre imposibilitatea efectuării expertizei.

85. Din motivul neprezentării din partea părților în litigiu a copiilor dosarului tehnic al imobilului în litigiu, cu planul casei de locuit, planului geometric al terenului aferent cu amplasarea construcțiilor de casă (casei de locuit și a garajului), expertiza nu s-a petrecut. Pentru a face posibilă soluționarea corectă a litigiului, instanța a dispus în obligația lui Onișciuc Vitalie de a asigura accesul expertului la imobilele vizate, ultimul însă a refuzat acest fapt.

86. Din aceste considerente și respectând prevederile legale citate, instanța de apel a considerat necesar a recunoaște proprietate comună în devălmășie a foștilor soți Onișciuc Tatiana și Onișciuc Vitalie asupra materialelor de construcție utilizate la edificarea casei de locuit și a garajului și a terenului cu nr/cadastral XXXXXXXX, toate situate în or. XXXX, str. XXXXX nr.X a câte ½ cotă parte fiecare, expunând-le la vânzare la licitația publică și distribuirea prețului în părți egale, a câte ½ fiecărui coproprietar din suma obținută urmare a vânzării bunurilor imobile, care va fi cea mai eficientă și echitabilă metodă de partajare. Or, în situația în care Onișciuc Vitalie refuză înregistrarea construcțiilor numite, adică casa de locuit și garajul amplasate pe terenul cu nr/cadastral XXXXXXXX, în Registrul bunurilor imobile, astfel din punct de vedere juridic aceste construcții fiind nefinalizate, instanța de apel nu are o altă metodă legală de a le partaja, decât prin partajarea materialelor de construcție utilizate la edificarea lor. Din aceeași cauză instanța nu dispune de o altă metodă de partajare, decât a expune terenul și materiale de construcție utilizate la edificarea casei de locuit și a garajului amplasate pe acest teren, spre vânzare la licitație, cu atribuirea fiecărui proprietar a câte ½ din suma obținută în rezultatul vânzării.

87. Cu referire la cerințele apelantei/reclamante Onișciuc Tatiana privind obligarea pârâtului Onișciuc Vitalie să înregistreze bunurile imobile: casa de locuit, garajul și anexele gospodărești amplasate pe terenul cu numărul cadastral XXXXXXXX din or. XXXXX, str. XXXXX nr.X în Registrul bunurilor imobile, ca bunuri a dreptului de proprietate comună în devălmășie instanța de apel le-a considerat neîntemeiate. Astfel, instanța de apel nu este în drept, deoarece nu dispune de competență legală de a obliga partea să înregistreze dreptul de proprietate asupra construcțiilor, acest fapt echivalând cu subrogarea atât a persoanei respective, cât și a autorităților competente în obligațiile și competențele deținute în materia de înregistrare a dreptului de proprietate asupra imobilelor, situație care este inadmisibilă. Or, obiectul litigiului îl constituie anume materialele de construcție utilizate la edificarea casei de locuit și a garajului.

88. De asemenea, instanța de apel a conchis de a respinse argumentul apelantei Onișciuc Tatiana, precum că Onișciuc Vitalie a înaintat acțiunea reconvențională, cu privire la partajul bunurilor proprietate comună în devălmășie peste termenul de prescripție de 3 ani, căsătoria fiind desfăcută la data de 16 iunie 2014, deoarece prevederile art. 25 alin. (8) din Codul familiei, care reglementează termenul de prescripție de 3 ani pentru împărțirea bunurilor proprietate în devălmășie a soților a căror căsătorie a fost desfăcută, nu reglementează și începerea curgerii acestui termen, aplicabile fiind dispozițiile

art. 272 alin. (1) din Codul civil, în vigoare la acel moment, care prevăd că termenul de prescripție extinctivă începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune. Dreptul la acțiune se naște la data când persoana a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului. Astfel că, curgerea termenului de prescripție de 3 ani, stabilit pentru cerințele de partaj a averii comune a soților, începe să curgă nu din momentul desfacerii căsătoriei, dar din momentul când fostul soț a aflat sau trebuia să afle despre încălcarea dreptului său. Mai mult, potrivit prevederilor art. 1370 din Codul civil cererea de desființare a comunității nu este supusă prescripției.

89. La fel, instanța de apel a considerat necesar de a respinge și argumentul apelantei, precum că bunul- terenul agricol cu numărul cadastral XXXXXXXX cu suprafața de 2,0592 ha situat în extravilanul orașului Criuleni, cum și bunurile ce aparțin Î.I. „Onișciuc Tatiana”, c/f XXXXXXXXXX, inclusiv tractorul de marca XX XX.1, anul producerii XXXX, motor nr. XXXXX, șasiu nr. XXXXX, număr de înmatriculare XXX 282 și tractorul de marca XXX 82.1, anul producerii XXX, motor nr. XXXXX, șasiu nr. XXXX, număr de înmatriculare XXX 283, nu pot fi supuse partajării, deoarece sunt proprietatea exclusivă a lui Onișciuc Tatiana, iar bunurile Î.I. „Onișciuc Tatiana” nu ar fi partajabile, deoarece motivele invocate în acest sens vin în contradicție cu cadrul legal aplicabil. Or, în acest sens instanța de apel s-a expus anterior și anume, că toate bunurile obținute în timpul căsătoriei sunt bunuri comune, proprietate devălmașă a soților, chiar dacă mijloacele financiare au fost obținute de unul din soți. Respectiv, motivul invocat în acest sens de apelantă nu poate fi acceptat, mai ales că tot ultima a declarat că a adus un aport semnificativ la construcția imobilelor, motiv care a servit temei de recunoaștere a dreptului acesteia de proprietate asupra construcțiilor în litigiu.

90. De asemenea, instanța de apel a considerat necesar de a respinge argumentul apelantei, privind partajarea ilegală a bunurilor ce aparțin Î.I. „Onișciuc Tatiana”. Or, potrivit probatoriului administrat, anume apelanta Onișciuc Tatiana este fondatorul întreprinderii individuale respective și, corespunzător, bunurile primei constituie proprietatea persoanei fizice care a fondat-o și, drept consecință, constituie proprietate devălmașă a soților, deoarece au fost obținute în proprietate în timpul căsătoriei.

91. Subsecvent, instanța de apel ținând cont de temeinicia cererii de apel, precum și faptul că la înaintarea cererii de apel, apelanta Onișciuc Tatiana a achitat taxa de stat în mărime de 3091,35 lei, fapt confirmat prin ordinul de încasare nr. XXXX-G100 din 02 februarie 2021, în conformitate cu art. 82, art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Onișciuc Vitalie urmează să achite în beneficiul Tatiane Onișciuc suma în mărime de 3091,35 lei, cu titlu de taxă de stat achitată la depunerea cererii de apel.

92. Din considerentele expuse, instanța de apel a apreciat concluziile instanței de fond în partea contestată ca neîntemeiate, rezultate din aprecierea incorectă a circumstanțelor cauzei, argumentele contrare ale intimatului fiind nefondate și combătute integral prin constatările expuse supra, motiv din care a ajuns la concluzia de a admite apelul declarat, a casa parțial hotărârea instanței

de fond în partea respingerii cererii de chemare în judecată înaintată de Onișciuc Tatiana împotriva lui Onișciuc Vitalie cu privire la obligarea înregistrării dreptului de proprietate și partajarea proprietății comune în devălmășie, cu adoptarea în această parte a unei noi hotărâri, prin care s- fie admisă parțial cererii de chemare în judecată înaintată de Onișciuc Tatiana împotriva lui Onișciuc Vitalie.

93. Judecând cauza în ordine de recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că instanța de apel, în exercitarea atribuțiilor de verificare a legalității și temeiniciei hotărârii atacate, nu a analizat situația de fapt în mod exhaustiv. Instanța de apel nu a clarificat toate circumstanțele relevante ale cauzei și raporturile juridice care au importanță pentru soluționarea litigiului. De asemenea, aceasta nu a oferit o apreciere corespunzătoare probelor administrate în dosar, ceea ce include și aplicarea corectă a normelor de drept material.

94. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție subliniază că reclamanta s-a adresat cu prezenta acțiune în instanța de judecată la data de 15 mai 2017, prin care a solicitat recunoașterea casei de locuit cu numărul cadastral XXXXX.0X și garajului cu numărul cadastral XXXXXXX.0X amplasate pe terenul cu numărul cadastral XXXXXX din orașul XXXXX, str. XXXX nr. X, proprietate comună în devălmășie și dispunerea partajării acestora prin atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte din casa de locuit și 1/3 cotă-parte pârâtului, precum și atribuirea reclamantei a 2/3 cotă-parte din valoarea garajului și anexelor gospodărești și 1/3 cotă-parte pârâtului.

95. În această ordine de idei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că dispozițiile art. 361 alin.(1)-(2) din Codul civil (în redacția Legii de până la 01 martie 2023), reglementa că: (1) Împărțirea bunului proprietate comună pe cote-părți se face în natură, proporțional cotei-părți a fiecărui coproprietar. (2) Dacă bunul proprietate comună pe cote-părți este indivizibil ori nu este partajabil în natură, împărțirea se face prin: a) atribuirea întregului bun, în schimbul unei sulțe, în favoarea unui ori a mai multor coproprietari, la cererea lor; b) vânzarea bunului în modul stabilit de coproprietari ori, în caz de neînțelegere, la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei.

96. Așadar, instanța de recurs relevă că din conținutul normei enunțate, se rețin 2 opțiuni cu privire la modul de împărțire a bunului proprietate comună pe cote-părți și anume:

i) Prima opțiune constă în împărțirea bunului proprietate comună pe cote-părți se face în natură, proporțional cotei-părți a fiecărui coproprietar.

ii) A doua opțiune ar fi în cazul în dacă bunul proprietate comună pe cote-părți este indivizibil ori nu este partajabil în natură, împărțirea se face prin atribuirea întregului bun, în schimbul unei sulțe, în favoarea unui ori a mai multor coproprietari, la cererea lor; sau vânzarea bunului în modul stabilit de coproprietari ori, în caz de neînțelegere, la licitație și distribuirea prețului către coproprietari proporțional cotei-părți a fiecăruia dintre ei.

97. În acest context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază ca fiind neîntemeiată concluzia instanței de apel precum că instanța nu dispune de o altă metodă de partajare, decât a expune terenul și materiale de construcție utilizate la edificarea casei de locui și a garajului amplasate pe acest teren, spre vânzare la licitație, cu atribuirea fiecărui proprietar a câte ½ din suma obținută în rezultatul vânzării, deoarece în situația în care Onișciuc Vitalie refuză înregistrarea construcțiilor numite, adică casa de locuit și garajul amplasate pe terenul cu nr. cadastral XXXXXX, în Registrul bunurilor imobile, astfel din punct de vedere juridic aceste construcții fiind nefinalizate.

98. Or, din materialele cauzei se reține că pe terenul cu numărul cadastral XXXXXX, situat în or. XXXXXX, strada XXXX nr.X, au fost construite casa de locuit individuală cu nr/cadastral 3101222076.01 și garajul cu nr. cadastral XXXXXX.XX, cât și prin actele de inițiere a lucrărilor de construcție, inclusiv schema de stabilire în natură a granițelor terenului, actul de stabilire a granițelor terenului și defalcarea construcțiilor din XX decembrie XXXX, autorizația nr. 17/1 pentru lucrări de construcții cu data finalizării lucrărilor 1994, iar dreptul de proprietate a lui Onișciuc Vitalie asupra terenului pentru construcții a fost înregistrat la 23 martie 1995. Ulterior, în urma efectuării măsurărilor în scopul impozitării deținătorilor de terenuri, a fost perfectat titlu de autentificare a dreptului deținătorului de teren pe numele lui Onișciuc Vitalie la 13 decembrie 2001, ulterior fiind înregistrat la organul cadastral la 17 decembrie 2001.

99. Tot, din materialele cauzei se reține că la 06 februarie 1999 a fost încheiată căsătoria între Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana, care a fost desfăcută prin hotărâre judecătorească și eliberat actul de divorț nr. 91 din 19 iunie 2014.

100. Așadar, la caz, instanța de recurs reține că instanța de apel nu a motivat din care considerente a recunoscut dreptul de proprietate comună în devălmășie a reclamantei Onișciuc Tatiana, asupra terenului și construcțiilor potrivit art.23 din Codul familiei (în redacția Legii la momentul adresării cu prezenta acțiune în instanța de judecată) reglementa că: Bunurile ce aparțin fiecăruia dintre soți pot fi recunoscute de instanța judecătorească proprietate în devălmășie a acestora dacă se va stabili că, în timpul căsătoriei, din contul mijloacelor comune ale soților sau al mijloacelor unuia dintre soți ori în urma muncii numai a unuia dintre soți, valoarea acestor bunuri a sporit simțitor (reparație capitală, reconstrucție, reutilare, reamenajare etc.).

101. În acest context, Completul de judecată al Curții Supreme de justiție relevă că la examinarea cauzei în ordine de apel, nu a stabilit ce lucrări s-au efectuat până la căsătorie de către Onișciuc Vitalie și care lucrări după căsătoriei, și nici nu a dat apreciere declarațiilor martorilor care au comunicat că edificarea construcției a avut loc în perioada când Onișciuc Vitalie nu era căsătorit, or, era importat de stabilit care era starea casei până la XX februarie XXXX când a fost încheiată căsătoria între Onișciuc Vitalie și Onișciuc Tatiana, pentru a determina dacă lucrările ulterioare sunt sau nu substanțiale, nu a stabilit ce îmbunătățiri capitale sau esențiale au avut loc în timpul căsătoriei, pentru a beneficia de aplicarea prevederilor art.23 din Codul familiei.

102. Mai mult, recunoașterea dreptului de proprietate asupra terenului a avut loc pentru motivul că înregistrarea în Registrul Bunurilor Imobile a avut loc în la 17 decembrie 2001 în timpul căsătoriei (potrivit titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren XXXX), dar instanța de apel a omis să motiveze de ce un teren atribuit pentru construcții doar pârâtului/reclamant înainte de căsătorie constituie proprietate comună cu reclamanta/intimată, or, căsătoria a fost încheiată la XX februarie XXX (f.d. 10, vol.I), deci, aproximativ 8 ani de la atribuirea terenului potrivit deciziei Primăriei orașului Criuleni din XX februarie XXX (f.d.53/54, vol.II).

103. Drept urmare, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide ca fiind pripită soluția instanței de apel cu privire la recunoașterea dreptului de proprietate și vânzare la licitație a materialelor de construcție utilizate la edificarea casei de locui și a garajului amplasate pe acest teren, cu atribuirea fiecărui proprietar a câte $\frac{1}{2}$ din suma obținută în rezultatul vânzării, or, aceasta contravine prevederilor art. 361 alin.(1)-(2) din Codul civil (în redacția Legii de până la 01 martie 2023).

104. În consecință, instanța de recurs consideră că concluziile instanței de apel sunt superficiale și formulate într-un mod general, deoarece aceasta nu a clarificat toate circumstanțele relevante ale speței. Deși, conform caracterului devolutiv al apelului, instanța de apel avea obligația să rejudece fondul cauzei în detaliu, abordând toate aspectele legate de pretențiile părților, aceasta a omis să analizeze în profunzime elementele esențiale pentru soluționarea corectă și echitabilă a litigiului.

105. Având în vedere cele enunțate, instanța de recurs concluzionează că instanța de apel nu a efectuat o analiză multiaspectuală și completă a tuturor probelor administrate în dosar, neținând cont de interconexiunea acestora. Prin urmare, decizia emisă de instanța de apel a fost rezultatul unei evaluări insuficient fundamentate, luate în mod pripit, fără a clarifica în mod adecvat toate circumstanțele esențiale ale cauzei.

106. Așadar, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție subliniază că aspectele menționate anterior nu pot fi remediate în cadrul procedurii de recurs, având în vedere specificul acestora. Este esențial ca participanții la proces să beneficieze de o posibilitate reală de a-și prezenta apărarea și de a fi audiați de o instanță de apel competentă să examineze în mod detaliat și exhaustiv toate aspectele de fapt și de drept relevante pentru litigiu. Această cerință derivă din standardele stabilite de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cum ar fi în cauzele *A. Menarini Diagnostics S.R.L. vs Italia* (27 septembrie 2011, parag. 59), *Akaki Tchaghiashvili vs Georgia* (2 septembrie 2014, parag. 34), *Samardžić vs Serbia și Gohe și alții vs Franța* (3 iulie 2018, parag. 41-43), care pun accent pe dreptul părților la un proces echitabil și la o evaluare corespunzătoare a chestiunilor esențiale ale cauzei.

107. Astfel, din considerentele menționate și deoarece erorile judiciare în cauză nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa

integral decizia instanței de apel și de a trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel.

108. Subsecvent, la rejudecarea cauzei civile, adoptarea soluției la caz urmează a fi precedată de toate aceste etape, luând în considerare momentele conturate supra, ignorate anterior, precum și motivarea să fie efectuată atât prin prisma poziției părții reclamante, cât și obiecțiilor părții oponente pe marginea acțiunii formulate în raport cu probele prezentate și normele de drept pertinente litigiului, rezultând din prevederile art. 130 din Codul de procedură civilă, ca, în consecință, soluția adoptată să fie certă și coerentă și să răspundă standardelor unui proces echitabil garantat de art. 6 § 1 CEDO.

109. Ținând cont de rolul specific al instanței de recurs și de principiul preeminenței dreptului, este imperios ca, în cadrul reexaminării cauzei în ordine de apel, să fie remediate toate neajunsurile identificate în procedura inițială. Aceasta presupune o evaluare completă și corectă a tuturor aspectelor de fapt și de drept relevante, astfel încât să fie garantat un proces echitabil. Acest principiu este consacrat și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, inclusiv în cauzele Baka vs Ungaria (Marea Cameră, 23 iunie 2016, parag. 117) și Zubac vs Croația (Marea Cameră, 05 aprilie 2018, parag. 123-125), care subliniază obligația instanțelor de a corecta deficiențele și de a asigura respectarea deplină a drepturilor părților implicate în proces.

110. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 442, art.444, art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat de Vitalie Onișciuc, reprezentat de avocatul Alexei Brînză.

Casează decizia din 30 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Tatiana Onișciuc împotriva lui Vitalie Onișciuc cu privire la obligarea înregistrării dreptului de proprietate și partajarea proprietății comune în devălmășie, și la acțiunea reconvențională depusă de Vitalie Onișciuc împotriva Tatiane Onișciuc și Întreprinderii Individuale „Onișciuc Tatiana” cu privire la partajarea averii comune în devălmășie, și trimite cauza spre rejudecare în Curtea de Apel Centru, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Ion Munteanu

Gheorghe Stratulat